

A PEDAGÓGUSÉLETPÁLYA-MODELL KITERJESZTÉSE

- A pedagóguséletpálya-modellt a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény vezette be.
- A pedagógusok öt fokozatba sorolhatók, az egyes kategóriák közötti váltás a szakmai gyakorlati időhöz és a minősítési követelményeknek való megfeleléshez kötött.
- Az életpályamodell bevezetésekor a pedagógusok besorolása átmeneti szabály alapján történt. Az átmeneti időszak minősítési folyamata öt év alatt meggyégbe.
- A pedagógusok kereseti helyzete jelentősen javult: 2014-ben 40-50 százalékos keresetnövekedés becsülhető.
- Az ombudsmani vizsgálat jogalkotási, jogalkalmazási és jogértelmezési problémákat is feltárt a pedagóguséletpálya-modell vizsgálatakor.
- A bölcsődei gondozók átlagbére a szociális szféra bérein belül is alacsonynak számít.
- 2013-ban a gyermekek napközbeni ellátásával foglalkozók átlagbére a nemzetgazdasági átlag 53 százaléka volt.
- Az életpályamodell kiterjesztése a bölcsődei gondozók kb. 14 százalékát érinti.
- A felsőfokú végzettséggel nem rendelkező bölcsődei gondozók helyzetét a szociális életpályamodell bevezetése rendezhetné.

A Kormány [T/7402.](#) számú törvényjavaslatának célja a nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXC. törvény](#) által bevezetett és 2013. szeptember 1. óta érvényben lévő pedagóguséletpálya-modell kiterjesztése a felsőfokú végzettségű bölcsődei gondozókra és szakemberekre, valamint a területi gyermekvédelmi szakszolgálat által foglalkoztatott örökbefogadási tanácsadókra. Jelen Infojegyzet az életpályamodell és a bölcsődei gondozók helyzetét mutatja be.

Az oktatási rendszerek sikere nagyban függ a pedagógusok minőségétől ([McKinsey-riport](#), 2007), így kulcskérdés a kiváló képességű emberek pályára vonzása, valamint a pályán való megtartása és motivációjának fenntartása. Ennek egy lehetséges eszköze a pedagógus-életpályamodell kialakítása. Az életpályarendszerek az alábbiakkal jellemezhetők (Bérces, 2015):

- kiszámítható, tervezhető karrierképen alapulnak;
- az előrelépési módokat és annak kritériumait, a munkavállalók és a munkáltató ehhez kapcsolódó jogait és kötelességeit normákon – jogszabályon vagy munkáltatói szabályzaton – alapuló feltételrendszer rögzíti;
- értékrendszeren alapulnak, a kitűzött cél eléréséhez erkölcsi és szakmai elvárásokat határoznak meg;
- kiszámíthatóvá teszik a szakmai, erkölcsi és anyagi előrelépést, és ezáltal motiválják a munkavállalókat.

A pedagógus életpálya-modell bevezetését [Lannert \(2008\)](#) nemzetközi tapasztalatok alapján vizsgálta. A tanulmány szerint a minőségi oktatás fontos alapfeltétele a tanárképzésbe való bekerüléskor megvalósuló kellő szelekció, ugyanakkor egy jól kidolgozott és körültekintően bevezetett teljesítmény alapú bérrendszer is szolgálhatja a minőség javulását. A jó életpályamodell elemei az alkalmassági vizsga, a mentorálás, a szakvizsga és a megfelelő bérszála. A teljesítmény alapú ösztönzést akkor tekinthetjük eredményesnek, ha hatása kimutatható a tanulói teljesítményekre.

AZ ÉLETPÁLYAMODELL BEVEZETÉSE

A pedagógus életpálya-modellt a köznevelésről szóló [2011. évi CXC. törvény](#) vezette be, és 2013. szeptember 1-én vált hatályossá. A törvény értelmében a pedagógusok öt fokozatba sorolhatók, melyek:

- gyakornok;
- pedagógus I.;
- pedagógus II.;
- mesterpedagógus;
- kutatótanár.

A fokozatok közötti váltás szakmai gyakorlati időhöz és a minősítési követelmények teljesítéséhez kötött. A pedagógus I. kategóriába lépésnek minősítő vizsga, míg a többi fokozatba való átsorolásnak a minősítési eljárásban való részvétel a kritériuma. **Mind a vizsga, mind a minősítési eljárás központi eleme a portfólió-védés és az óralátogatás.** A kutatótanárrá minősítés további feltétele a tudományos fokozat és a rendszeres publikációs tevékenység.

Portfólió

A portfólió egy a pedagógus szakmai útját, fejlődését, a pályája során felbukkanó kihívásokat és elért eredményeket bemutató dokumentumgyűjtemény.

Egyrészt tényeken, másrészt a pedagógus önreflexióján alapul.

(Kotschy, s.a.)

A pedagógus II. fokozat elérése minden pedagógus számára kötelező, a felső két fokozat megszerzése opcionális. Az egyes fokozatokon belül biztosított a három évenkénti magasabb fizetési kategóriába lépés.

Az intézkedés hatályba lépésekor a pedagógusok besorolása átmeneti szabály alapján történt: a kevesebb, mint két év gyakorlattal rendelkezőket gyakornokként foglalkoztatták, míg mindenki más pedagógus I. kategóriába került.

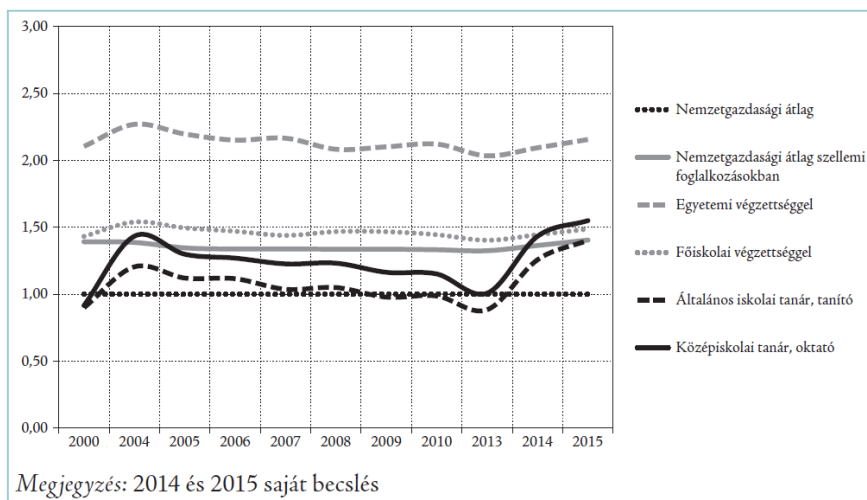
A minősítési eljárás egy öt éves átmeneti idő-szakban valósul meg, azonban a legalább 14 év szakmai tapasztalattal és szakvizsgával vagy tudományos fokozattal rendelkezők számára lehetőséget biztosítottak arra, hogy Pedagógus II. vagy Mesterpedagógus fokozatba kerüljenek, ha a megadott határidőig feltöltötték pedagógus-portfóliójukat. Amennyiben a minősítési eljárás során nem felelnek meg, visszakerülnek az alacsonyabb fokozatba.

EDDIGI TAPASZTALATOK

Polónyi (2015) számításai szerint a pedagóguséletpálya-modell bevezetése jelentősen javítja a pedagógusok kereseti helyzetét, 2014-ben 40-50 százalékos keresetnövekedés becsülhető. 2013-hoz képest a pedagógusok kereseti szintje 2016-ra a becslések alapján a következőképp változik:

- az általános iskolai pedagógusok kereseti szintje 2013-ban nem érte el a nemzetgazdasági átlagkeresetet, 2016-ban azonban várhatóan nem fog elmaradni a szellemi foglalkozásúak nemzetgazdasági átlagkeresetétől;
- a középiskolai pedagógusok a nemzetgazdasági átlagkeresettel közel azonos szinten keresetek 2013-ban, keresetük 2016-ra azonban nemcsak a szellemi foglalkozásúak, hanem a főiskolai végzettségűek nemzetgazdasági átlagkeresetét is meghaladhatja.

Polónyi felhívja rá a figyelmet, hogy az életpálya-modell pozitív hatásai csak akkor realizálhatók, ha a kormányzat hosszú távon is fenntartja bérnövelési szándékát. A szerző e szándék megingásának értékeli egyrészt az életpálya-modell bevezetésének elhúzását, másrészt a 2015. évi költségvetési törvény azon módosítását, ami a bérképzés alapját a minimálbér-ről a költségvetési törvényben meghatározott

A pedagóguskeresetek, valamint a szellemi foglalkozásúak, az egyetemi és főiskolai végzettségűek bruttó átlagkeresete a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset-hez viszonyítva (2000-2015). Forrás: Polónyi (2015:43).

vetítési alapra változtatja meg. Mindez a pedagógusbéreket a költségvetés peremfeltételeitől teszi függővé.

Emellett Polónyi azt is kiemeli, hogy a pedagóguséletpálya-modell bevezetésével a közpénzekből működő ágazatokban jelentős bérfeszültségek alakulnak ki.

Éves beszámolójában a [Nemzeti Pedagógus Kar](#) javaslatot tett az életpályamodell módosítására. A testület kifogásolta, hogy a pedagógusbérek kiszámításának már nem a minimálbér az alapja; így **nem garantált a bérek értékállósága**. Javasolják, hogy a vetítési alap minden évben legalább az infláció mértékével növekedjen. Továbbá az életpályamodell gyenge pontjának tekintik, hogy az intézményvezetőknek – bár a törvényi lehetőség adott, de megfelelő pénzeszközök hiányában – nincs alkalmuk a minőségi vagy mennyiségi többletmunka vagy a többféle végzettségből és továbbképzésből adódó ismeretek méltányolására.

Székely László ombudsman [jelentésben](#) hívta fel a figyelmet a rendszer működése kapcsán feltárt jogalkotási, jogalkalmazási és jogértelmezési problémákra. Eszerint:

- Jobbiztonsági szempontból **viassz, hogy a pedagógus fokozatszerzés különös feltételeit a miniszter belátása szerint bármikor módosíthatja**, ami évről-évre ismétlődő bizonytalansághoz vezet. Az ombudsman ezért kéri e feltételek kormányrendeleti szintű rögzítését.
- **Aggályokat vet fel, hogy a minősítő bizottsági tagsághoz szükséges szakmai továbbképzésre való túljelentkezést az Oktatási Hivatal úgy kezelte, hogy útmutatójában többletkritériumokat határozott meg a jelentkezőkkel szemben.** Az ombudsman kezdeményezte a kormányrendeletben és az útmutatóban megjelenő feltételek összehangolását, valamint a minősítő bizottság összes tagja számára a továbbképzés kötelezővé tételét.
- **A kormányrendelet nem garantálja, hogy az átmeneti időszakban a nyugdíj előtt álló, jelentős szakmai múlttal rendelkező pedagógusok a megfelelő fokozatot elérve fejezzék be pályájukat.**

A BÖLCSŐDEI GONDOZÓK HELYZETE

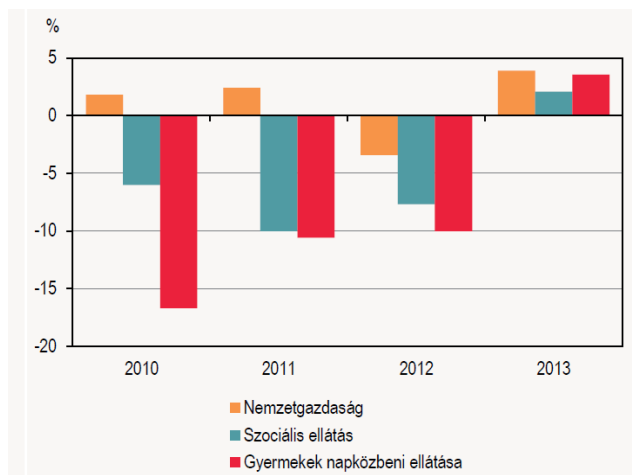
A kora gyermekkori gondozás és nevelés kiemelt jelentőségű, hiszen az egyes oktatási szakaszokat összevetve **a hozott hátrányok leküzdésében a kisgyermekkori nevelésnek van a legmagasabb gazdasági és társadalmi megterülése** (Heckman et al. 2006).

Magyarországon **a bölcsődei nevelés több mint 160 éves múltat tekint vissza**, az első intézmény – a Pesti Első Bölcsőde Egylet – 1852. április 21-én nyitotta meg kapuit ([Vokony, 2002](#)).

A [KSH adatai szerint](#) 2014-ben 736 bölcsőde működött, 38 614 férőhellyel, melyek 94,6 százaléka önkormányzati fenntartású volt. 37 269 beiratott gyermek volt, akiknek mintegy 32 százaléka három éven felüli. A gyerekek ellátását 7 126 gondozónő végezte, akik 98,1 százaléka szakképzett volt. Az adatok alapján egy gondozónőre átlagosan 5,23 gyermek jutott.

A KSH jelentése ([2014/82](#)) arra hívja fel a figyelmet, hogy **a gyermekek napközbeni ellátásában dolgozók havi átlagbére 2013-ban a nemzetgazdasági átlag 53 százalékát érte el**. Ez a szociális szféra bérein belül is alacsonynak számít, annak átlagához képest is 12 százalékkal alacsonyabb.

A keresetek reálértékének éves változása
(közfoglalkoztatottak nélkül)

Forrás: KSH [2014/82](#)

A kormány a 2014 és 2016 közötti időszakban összesen 60 milliárd forintot fordít a szociális szféra bérrendezésére. Ebbe beletartozik az ágazati bérpótlék 2014-es bevezetése, és a 2015. július 1-jétől biztosított bértkiegészítés, melynek összege 7,6 milliárd forint (EMMI, 2015).

Szűcs Viktória, a [Bölcsődei Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének](#) elnökének számításai szerint a vezetői pótlékkal is kalkuláló átlagbér jelenleg 90 000 forintra tehető a bölcsődei dolgozók körében, a helyzet rendezéséhez átfogó és érdemi béremelés szükséges (Varga, 2015).

A pedagógus-életpályamodell tervezett kiterjesztése a diplomás gondozókat érintené.

Szűcs Viktória szerint ez csak egy szűk réteg számára jelentene megoldást, mivel a főiskolai képzés csak 2009-ben indult, és jelenleg a gondozók mindössze 14 százaléka diplomás. A diploma nélküliek bérrendezéséhez a szociális életpályamodell bevezetése szükséges (Farkas, 2015), melyet Czibere Károly államtitkár 2016-ra datált (EMMI, 2015).

A [Civilek a költségvetésről program](#) keretében a [Magyar Szegénységellenes Hálózat](#) vizsgálta azt a kérdést, hogy lesz-e fedezet a szociális ágazati életpálya finanszírozására a 2016. évi költségvetésben. [Eredményeik](#) szerint a költségvetés-tervezetben nem található releváns információ az ágazati életpálya bevezetéséről, az EMMI költségvetésében nincs ilyen tétel.

Források:

- [2011. évi CXCV. törvény](#) a nemzeti köznevelésről
- A Nemzeti Pedagógus Kar első évének [beszámolója](#)
- Antalné Szabó Ágnes, Hámosi Veronika, Kimmel Magdolna et al.: Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez – [Oktatási Hivatal, 2013](#)
- Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-8032/2013. számú ügyben – [AJBH, 2015](#)
- dr. Bérces Kamilla: Életpálya rendszerek hazánkban – a pedagógusok – HR/Munkajog, 2015. február 19.
- Heckman, J., Grunewald, R., Reynold, A.: The Dollars and Cents of Investing Early: Cost-Benefit Analysis in Early Care and Education – Zero to Three, 26(6) 10-17 o., 2006 július
- Helyzetkép a kisgyermek napközbeni ellátásáról, 2013. – KSH, Statisztikai Tükör, [2014/82](#)
- Helyzetkép a kisgyermek napközbeni ellátásáról, 2014 – KSH, Statisztikai Tükör, [2015/67](#)
- How the world's best-performing school systems come out on top – [McKinsey&Company, 2007](#)
- Kisgyermek napközbeni ellátása – [KSH, 2012](#)
- [Kotschy Beáta: A portfólió szerepe a pedagógusok minősítési folyamatában](#) – Oktatási Hivatal, s.a.
- [Lannert Judit: A teljesítményalapú pedagógusbérezés nemzetközi tapasztalatai](#) – TÁRKI-TUDOK, 2008
- [Magyar Szegénységellenes Hálózat: Lesz-e fedezet a szociális ágazati életpálya finanszírozására a 2016. évi költségvetésben?](#) – Civilek a költségvetésről, 2015. június
- [Polónyi István: Pedagógusbérek – mindig lent?](#) – Educatio, 24(1) 30-46. o., 2015
- Vokony Éva: Kis magyar bölcsődetörténet – KAPOCS, 1(2)

Készítette: Holle Alexandra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.